

(blogs), social media posts, emails in connection with the departure in the past of correspondence in paper. This method has been successfully tested in the university course of practical psycho-diagnostics.

Keywords: *ideographic methods of psychodiagnostics, personality structure, content-analysis.*

Стаття надійшла до редакційної колегії 28.10.2016

УДК 004:378.147:811.111

© Лютвієва Я. П., 2016

Лютвієва Ярослава Павлівна

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

РОЗВИТОК НАВИЧОК ЧИТАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

У статті розглянуто процес оволодіння читанням як видом мовленнєвої діяльності та використання різних підходів для розуміння змісту тексту. Показано приклади завдань, спрямованих на навчання студентів адекватного розуміння тексту на основі загальних знань, що сприяє підвищенню їхнього мовленнєвого рівня.

Ключові слова: *комунікативний підхід, технічні навички, завдання, розуміння.*

Ера новітніх інформаційних технологій, які стрімко розвиваються в усьому світі, спонукає освітян до вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови. Особливість викладання англійської мови за професійним спрямуванням полягає у фаховому контексті обраної спеціальності, основним актуальним завданням якої є оволодіння знаннями фахової терміносистеми і набуття вмінь використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійно орієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування у виробничих ситуаціях [1, с. 25].

Наявність сформованих навичок читання професійно-орієнтованих текстів дозволяє студентам немовних факультетів підтримувати їх академічні знання, розвивати особистість та досягати професійного успіху. Близько 400 мільйонів людей у світі сьогодні використовують англійську як другу чи іноземну мову. Багато хто з цих людей є професіоналами, чий успіх або невдача цілком може залежати від їхньої здатності читати новітні наукові і технічні публікації англійською мовою [2, с. 126]. До того ж, читання є дуже важливою навичкою для студента, яка забезпечує йому доступ до

подальшого вдосконалення мови та для продовження особистої освіти [3, с. 200].

Метою статті є аналіз процесу читання іноземною мовою, його вплив на збагачення мовного досвіду студентів, а також роль читання у формуванні мотивації у вивченні мови.

Дослідження в області психології показують, що читач, щоб зрозуміти зміст тексту, використовує два різних підходи: синтаксичний і семантичний підхід. Використовуючи синтаксичний підхід, читач перетворює послідовність літер в слова і їх складові, використовуючи свої лінгвістичні знання і формальні схеми. Опираючись на положення семантичного підходу, з іншого боку, читач використовує значення слів, свій життєвий досвід, щоб зрозуміти зміст. У більшості випадків читач використовує комбінацію цих двох підходів для розуміння тексту.

Хоча під час читання процеси сприйняття й осмислення протікають одночасно і тісно пов'язані між собою, уміння і навички, що забезпечують цей процес, прийнято умовно ділити на дві групи: а) пов'язані з «технічною» стороною читання (вони забезпечують перцептивну переробку тексту: (сприйняття графічних знаків та співвідношення їх з певними значеннями або перекодування зорових сигналів у смислові одиниці); ті, що забезпечують смислову переробку сприйнятого – встановлення смислових зв'язків між мовними одиницями різних рівнів і тим самим змісту тексту, задуму автора і т.д. (такі уміння приводять до розуміння тексту як завершеного мовленнєвого висловлювання).

Зазвичай, розрізняють два основних рівня розуміння – рівень значення і рівень стилю. Цей поділ відображає і ті два напрями, в яких здійснюється смислова переробка сприйнятого. Один пов'язаний з встановленням значення сприйнятих мовних одиниць та їх безпосереднього взаємозв'язку, другий спрямований на розуміння змісту тексту як цілісного мовного твору. Якщо перший можна визначити як отримання інформації, що міститься в тексті (розуміння фактів, переданих мовними засобами), то другий передбачає переробку вже отриманої інформації (розуміння тексту і його оцінка в широкому сенсі цього слова), тобто факти, реконструйовані в процесі читання, включаються в розумову діяльність читача, більш широко, ніж власне читання. Тому розуміння завжди має творчий характер.

Згідно з етапами формування навичок та вмій виділяють три групи вправ:

- I - вправи для формування навичок техніки читання;
  - II - вправи для формування мовленнєвих навичок читання;
  - III - вправи для розвитку вмій читання.
- Розглянемо вправи для навчання різних видів читання.

Вправи для навчання ознайомлювального читання.

1. Прочитати заголовок (початкові речення) і сказати, про що може розповідатись у тексті.
2. Дати відповіді на запитання щодо основного змісту тексту.
3. Вибрати з кількох запропонованих найбільш прийнятний заголовок.
4. Прослухати твердження і виправити неправильні.
5. Коротко передати основний зміст тексту.
6. Висловити свою думку про зміст тексту і дати йому оцінку.

Вправи для навчання вивчаючого читання.

1. Відповісти на запитання щодо основного змісту та його деталей.
2. Визначити у тексті смислові віхи та виписати найбільш суттєву інформацію.
3. Скласти план тексту, підібрати до кожного пункту плану речення з тексту, які його уточнюють.
4. Виконати письмовий переклад тексту.
5. Виконати тест множинного вибору, альтернативний чи поєднувальний тест.

Вправи для навчання вибіркового/переглядового читання.

1. Швидко перегляньте текст, знайдіть необхідну інформацію та уважно прочитайте її у всіх деталях.
2. Сказати, чи співвідноситься представлена викладачем інформація з тією, яка почерпнута з тексту;
3. Знайти у тексті вказані учителем факти/одиниці смислової інформації, інші вправи пошукового характеру;
4. Виконати альтернативний тест, тест множинного вибору та ін.

Запам'ятовування при читанні може бути як мимовільним, так і довільним. Перше має місце переважно при швидкому (ознайомчому) читанні, коли увага читача цілком направлена на зміст тексту. Результативність запам'ятовування цього виду особливо відчутна при інтенсивному читанні, тому на всіх рівнях навчання рекомендується читати багато легких (для відповідного рівня) текстів. Довільне запам'ятовування досягається тим, що увага студента свідомо спрямовується не тільки на зміст, а й на мовні засоби його вираження.

У практичній навчальній діяльності необхідно спиратися на обидва види запам'ятовування, і, підкреслюючи призначення навчального тексту з цієї точки зору, у методичній літературі часто розрізняють тексти для екстенсивного та інтенсивного читання. У першому випадку об'єктом роботи, яка ґрунтується на ознайомчому читанні, є тільки зміст тексту, а у другому – його мовленнєвий матеріал. Запам'ятовування мовленнєвого матеріалу, що відбувається

під час читання, забезпечує накопичення позитивного мовленнєвого досвіду, наявність якого – необхідна умова правильності усного мовлення (говоріння). В текстах досліджувані мовні одиниці багаторазово повторюються в різноманітних контекстах, завдяки чому у свідомості студента уточнюються їх семантичні межі і норми вживання.

Позитивний вплив читання на розвиток усного мовлення виявляється можливим завдяки тому, що в процесі читання (і про себе, і вголос) залучені всі аналізатори, які беруть участь в говорінні. Крім цього, зміст прочитаних текстів служить основою для багатьох вправ, безпосередньо спрямованих на розвиток усного мовлення: питально-відповідні вправи, перекази, бесіди та дискусії з прочитаного та ін.

Навчання читання має уявляти собою навчання мовленнєвої діяльності. Дотримання цього положення дуже важливе, тому що воно не лише створює правильну орієнтацію студентів, але й сприяє більш швидкому формуванню необхідних умінь іноземною мовою. Можливості читання як засобу навчання часто приводять до того, що на практиці вони і використовуються переважно в цій функції: тексти призначаються для ознайомлення з новим мовним матеріалом, для переказів близько до тексту і т.д. Читання тексту завжди повинно бути конкретним актом комунікації, тобто бути спрямовано на його розуміння, причому не на розуміння взагалі, а тому ступеню повноти і точності, який відповідає розвитку уваги під час читання.

Поряд з цим, навчання слід будувати таким чином, щоб читання викликало розумову активність студентів, супроводжувалося вирішенням певних розумових завдань, що вимагає осмислення фактів, що містяться у тексті, їх зіставлення, угруповання і т.д. Крім легких текстів, необхідно читати й такі, що становлять для студентів певні труднощі як за змістом, так і за мовою, бо наявність труднощів активізує роботу мислення.

При навчанні розуміння прочитаного слід спиратися на оволодіння студентами структурою мови, її структурними та побудовними елементами. Володіння ними не тільки полегшує і прискорює процес читання, а й дозволяє читачу швидко і правильно членувати запропонований текст на синтагми і встановлювати смислові зв'язки між елементами тексту різних рівнів, а й забезпечуючи можливість точного розуміння тексту.

Навчання читання має включати не тільки рецептивну, але і репродуктивну діяльність студентів. Хоча читання відноситься до рецептивних видів мовленнєвої діяльності, його використання вимагає ряду операцій репродуктивного характеру, які найяскравіше простежуються у внутрішньому проговоренні, і в дії механізмів

прогнозування. Нормальне функціонування читання припускає дуже швидке протікання цих процесів, що можливо лише при автоматизації відповідних навичок і у читача. Все це робить вправи у відтворенні мовного матеріалу необхідним компонентом навчання читанню, тому репродукція будується на пам'яті, яка активізується в момент активної мови.

Отже, така система роботи з розвитку мовної діяльності студента найбільш доречна і виправдана, оскільки спрямована на самого студента, свідоме і міцне засвоєння їм необхідних знань та навичок, які він може використовувати в реальних життєвих ситуаціях.

Література

1. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному ВНЗ / Г. В. Барабанова. – К. : Фірма «ІНКОС», 2005. – 315 с.

2. Lopez Cheryl L Champeau De, Glancaria Marchi B., dan Maria E. Atreaza Coyle A Taxonomy : Evaluating Reading EFL / Cheryl L Champeau De Lopez.–English Teaching Forum. – 1997. – Vol. 35. – No. 2. – P. 124-129.

3. Strevens P. New Orientations in the Teaching of English. Great Britain / P. Strevens. – Oxford University Press, 1977.– 235 p.

Ярослава Лютвиев. Развитие навыков чтения в процессе обучения речевому общению.

В статье рассмотрен процесс овладения чтением как видом речевой деятельности и использования различных подходов для понимания смысла текста. Приведены примеры заданий, направленных на обучение студентов адекватного понимания текста на основе общих знаний, что способствует повышению их речевого уровня.

Ключевые слова: коммуникативный подход, технические навыки, задачи, понимание.

Yaroslava Lyutviyeva. The development of reading skills in teaching speech communication.

The article deals with the process of mastering the reading as a kind of verbal activity and the use of different approaches to understand the idea of the text. Examples of tasks aimed at practicing students in an adequate understanding of a text on the basis of general knowledge as well as improving their speech level are presented.

Keywords: communicative approach, technical skills, issues, understanding.

Стаття надійшла до редакційної колегії 24.10.2016